İsyanın Kırık Aynasında Bir Hüzün Senfonisi

Ferdi Tayfur'a Eleji*

Theodor Adorno'nun "negatif diyalektik" kavramını, "Yüreğimde yara var durmadan kanar / İnsan olan insana böyle mi yapar?" dizelerinde yeniden yazan o müstesna ses, Georg Simmel'in metropol teorisini Çukurova'nın kavurucu güneşinde yeniden yorumluyordu.

HÜRREM ERMAN

I.

Şafağın son kızıllığında, "Saçlarım ağarmış gözlerim fersiz / İçimi korku sarmış habersiz" diyen sesin ebedi suskunluğa büründüğü o an, Walter Benjamin'in "tarih meleği" gibi, gözleri geçmişte sabitlenmiş bir neslin son şahidi kanatlarını ebediyete açtı. O artık yok, ama her "Bir yanım uçurum bir yanım deniz" haykırışı, modernleşmenin çelik kanatları arasında sıkışmış ruhların manifestosu olarak yankılanmaya devam edecek.

II.

Theodor Adorno'nun "negatif diyalektik" kavramını, "Yüreğimde yara var durmadan kanar / İnsan olan insana böyle mi yapar?" dizelerinde yeniden yazan o müstesna ses, Georg Simmel'in metropol teorisini Çukurova'nın kavurucu güneşinde yeniden yorumluyordu. Her "Garipler çile çeker / Aşka düşer deva diler" nidası, Maurice Halbwachs'ın "kolektif hafıza"sının en içli tercümanıydı.

III.

"Yastığım taş olmuş uyutmuyor / Hayalin odamdan hiç çıkmıyor" dizelerinde, Heidegger'in "dünya-içinde-var olma" kavramının en lirik ifadesini bulan o ses, modernleşmenin tüm çelişkilerini kendi varoluşunda eritmeyi başarmıştı. Onun her "aman"ı Roland Barthes'ın "punktum"u, her "of"u Julia Kristeva'nın "melankolik özne"sinin müzikal tecessümüydü.

IV.

"İstemem güneş batsın, istemem karanlığı / Böyle bir akşam üstü, ah çıkardın dargınlığı" dizelerinde, Pierre Bourdieu'nün "habitus" kavramını yeniden tanımlayan bu büyük usta, "Elim kolum bağlı oturamam böyle / Ben nasıl yaşarım söyle yoksun sevginle" haykırışıyla Sartre'ın "özgürlüğe mahkumiyet" paradoksunu melodiye döküyordu.

V.

Şekerci çırağı ellerinde tuttuğu bağlamayla, "Akşam güneşi aşıyor / Yine dertlerim başlıyor" derken, Gaston Bachelard'ın "anın fenomenolojisi"ni en saf haliyle terennüm ediyordu. Her "Ufuktaki kızıl gurup / Yüreğimi ateşliyor" mısrası, Michel Foucault'nun iktidar analizinin notalarla yeniden yazılmış haliydi.

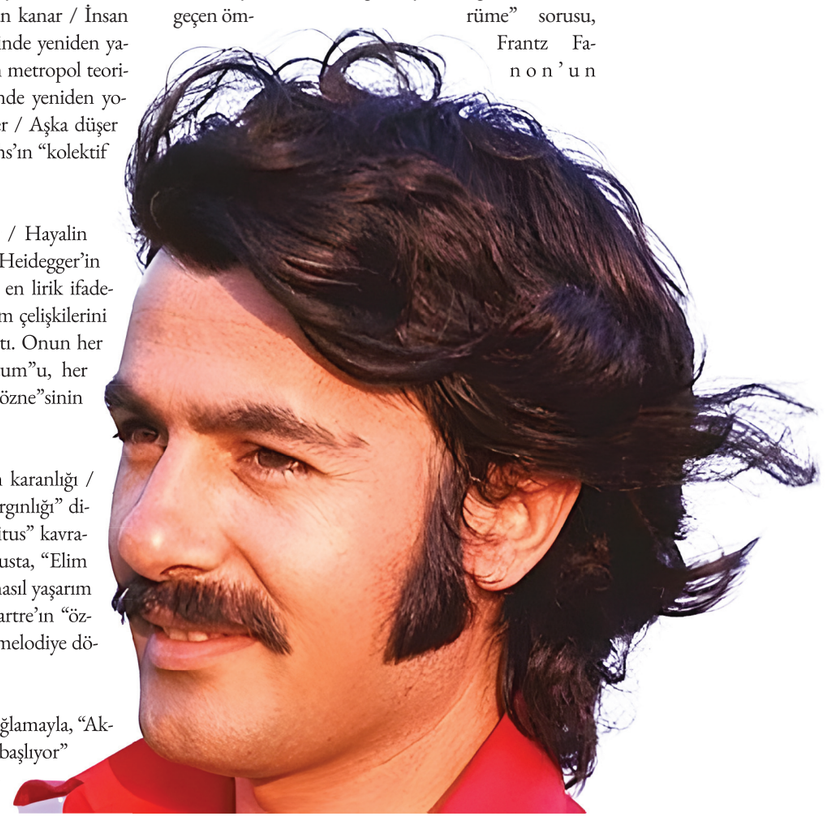

VI.

"Izdırap çemberi sardı beni kolların" dizesinde Henri Lefebvre'in "gündelik hayatın üretimi" teorisini sezgisel olarak kavrayan o derin anlayış, "Cezasını çekiyorum sana aşık olmanın" sözleriyle Deleuze ve Guattari'nin "yersiz-yurtsuzlaşma" kavramını çok önceden keşfetmişti.

VII.

Onun "Ben artık kimseye inanmıyorum / Sevgilim aldattı dostum aldattı" feryadı, Jacques Rancière'in "duyumsanabilirin paylaşımı" teorisinin en sahici ifadesiydi. "Günah değil mi yazık değil mi? / Sensiz geçen ömrüme" sorusu, Frantz Fanon'un "Yeryüzünün Lanetlileri"ndeki gibi, modernleşmenin periferisinde kalanların çığlığıydı.

VIII.

"Gözlerime baktı benim yüreğimi yaktı benim / Halimi bilmiyor zalim yanmışım" dizelerinde, Alain Badiou'nun "olay" kavramını melodiye döken o eşsiz yetenek, "Ben bu garip yeryüzünde / Garibansam suç benim mi?" sorusuyla Zygmunt Bauman'ın "akışkan modernite"sine meydan okuyordu.

IX.

"Susadım çeşmeye varmaz olaydım" yakarışında, Raymond Williams'ın "hissedilen yapılar" kavramını en derinden kavrayan o ses, her notasıyla Jacques Derrida'nın "différance"ına yeni bir boyut katıyordu. "Kaybolan günler gelecek mi geri?" sorusu, Edward Said'in "gecikmişlik" kavramına en içli cevaptı.

X.

Ve şimdi o muhteşem ses sustu. "Yoruldu yüreğim hasretten yana" dediği gibi, modernite ile gelenek arasındaki o büyük gerilimin en sahici tercümanı artık yok. "İnsanım insanım / Ben nasıl taşırım insanım insan" haykırışı, Michel de Certeau'nun "gündelik hayatın keşfi"nde sonsuza dek yankılanacak.

XI.

Her nağmesi Fredric Jameson'ın "geç kapitalizmin kültürel mantığı"na karşı yazılmış bir protesto marşı olan o büyük usta, şimdi sonsuzluğun sessiz limanında. Ama onun "Bir kötüye düştün / Kendine başka yar buldun / Geri dönersen almam / Allah şahidim olsun" dizeleri, modernleşmenin tüm çelişkilerini anlatan bir destan olarak yaşamaya devam edecek.

XII.

Elveda ey modernleşmenin melankolik filozofu... Her şarkın Umberto Eco'nun "açık yapıt" kavramının en müzikal örneği, her sözün Antonio Gramsci'nin "hegemonya" teorisine karşı yazılmış bir manifesto olarak kalacak. Sen, Marshall Berman'ın "katı olan her şey buharlaşıyor" tespitini çok önceden melodiye dökmüş büyük bir düşünürdün.

XIII.

Rahat uyu, ey arabeskin Baudelaire'i... Sesin, Georg Lukács'ın "şeyleşme" kavramına karşı yazılmış en içli protesto olarak, Türk modernleşmesinin en sahici tanıklığını yapmaya devam edecek. Her nağmen bir Walter Benjamin alıntısı, her sözün bir Adorno dipnotu olarak sonsuza dek yaşayacak...

**"Eleji" (elegy), ölüm veya yıkım gibi üzücü bir olay üzerine yazılan ağıt tarzı şiir veya yazı türüdür. Yas tutan, keder dolu bir üslupla yazılan bu edebi form, genellikle kaybedilen bir kişiye veya şeye duyulan özlemi ve üzüntüyü ifade eder.*

Antik Yunan'dan beri var olan bu form, edebiyatta özel bir tür olarak kabul edilir. Ağıttan farklı olarak daha sofistike, daha edebi ve düşünsel bir yapıya sahiptir.

YITIKÜLKE
Verlag

Talih Seval Tuncer
SCHRIFTSTELLERIN

Sipariş için
www.sevaltuncer.de

